



CBE/XXXXX  
Zaaknummer: 23.088

## UITSPRAAK

Het College van Beroep voor de Examens van de EUR, verder te noemen: het College, heeft op 12 oktober 2023 uitspraak gedaan op het beroep van

XXXXXXXXXXXX, hierna: appellante,

gericht tegen

het besluit van 19 juni 2023 van de Examencommissie van de Erasmus School of Law (hierna: verweerder) tot het wegens fraude opleggen van een berisping en het ongeldig verklaren van het bachelorwerkstuk (deeltentamen 3) voor het onderdeel *Juridisch-Academische Vaardigheden III (RR317)* en daarmee samenhangend uitsluiting herkansing van dit bachelorwerkstuk voor het studiejaar 2022-2023 (hierna "het bestreden besluit").

### 1 Feiten en procesverloop

- 1.1 Bij besluit van 25 januari 2022 heeft verweerder aan appellante twee sancties opgelegd wegens fraude.
- 1.2 Op 27 mei 2023 heeft appellante deelgenomen aan Deeltentamen 3 (bachelorwerkstuk) van het tentamen *Juridisch-Academische Vaardigheden II (RR317)*.
- 1.3 Op 9 juni 2023 heeft de verantwoordelijke examinerator een vermoeden van fraude gemeld bij verweerder. Deze melding was voorzien van een document met daarin door de vakdocent gemaakte opmerkingen (fraudevermoedens) ten aanzien van de in hoofdstuk 4 van het bachelorwerkstuk beschreven jurisprudentie en bronnen. Verder was een Turnitin-rapport toegevoegd. Uit de aangeleverde stukken ontstond het vermoeden bij verweerder dat appellante fraude heeft gepleegd door tekst te laten genereren door ChatGPT of andere artificial intelligence-software, dan wel tekst te gebruiken uit niet zelf geraadpleegde bronnen.
- 1.4 Verweerder heeft appellante op 9 juni 2023 op de hoogte gesteld van de verdenking van fraude in het bachelorwerkstuk. Appellante is daarbij uitgenodigd om op grond van artikel 16 lid 8 Regels uiterlijk op vrijdag 16 juni 2023 alle (links naar) arresten waarnaar zij in hoofdstuk 4 van het bachelorwerkstuk verwijst toe te zenden per mail. Verder is appellante verzocht haar zienswijze naar voren te brengen.
- 1.5 Op 16 juni 2023 heeft appellante haar zienswijze per e-mail kenbaar gemaakt, waarbij zij een jurisprudentieoverzicht heeft toegevoegd samen met 4 schermafbeeldingen van een WhatsApp-conversatie met de persoon waarvan appellante stelt het jurisprudentieoverzicht te hebben ontvangen.
- 1.6 Bij besluit van 19 juni 2023 heeft verweerder geconstateerd dat er sprake is geweest van fraude en de volgende maatregelen opgelegd:
  1. Het bachelorwerkstuk voor het tentamen *Juridisch-Academische Vaardigheden II (RR317)* is ongeldig verklaard;
  2. Uitsluiting van alle mogelijkheden tot herstel c.q. herkansing van het werkstuk voor de rest van studiejaar 2022-2023;

3. Appellante dient in studiejaar 2023-2024 een geheel nieuw werkstuk te schrijven, met een nieuw onderwerp.
  4. Een berisping door de voorzitter van de examencommissie ESL;
- 1.7 Op 26 juni 2023 heeft appellante beroep ingesteld bij het College. Het College heeft op 27 juni 2023 het beroepschrift doorgezonden naar verweerder met het verzoek om in overleg met appellante na te gaan of een minnelijke schikking mogelijk is en het resultaat van dat overleg uiterlijk binnen drie weken schriftelijk mee te delen aan het College.
  - 1.8 Op 11 juli 2023 heeft een schikkingsgesprek plaatsgevonden tussen partijen in aanwezigheid van de gemachtigde van appellante. Er is geen schikking bereikt.
  - 1.9 Op 18 juli 2023 ontving het College het verweerschrift dat op 19 juli aan appellante is doorgezonden.
  - 1.10 De gemachtigde van appellant heeft op 26 juli 2023 zich gemeld bij het College en heeft daarbij bevestigd dat appellante haar beroep wenst te handhaven. Gemachtigde heeft verhinderdata opgegeven.
  - 1.11 Verweerder heeft op 10 augustus 2023 verhinderdata opgegeven.
  - 1.12 Het beroep is behandeld ter hoorzitting op 12 oktober 2023. Namens appellante is haar gemachtigde, XXXXXXXXXXXX, verschenen. Namens verweerder is verschenen: XXXXXXXXXXXX, examencommissie ESL, XXXXXXXXXXXX en de heer XXXXXXXX van de afdeling Learning en Innovation om vragen van het College met betrekking tot AI te beantwoorden.
  - 1.13 Het College ziet aanleiding om eerst te bezien of appellante zich schuldig heeft gemaakt aan fraude. Uit artikel 15 Regels volgt dat van fraude sprake is wanneer door handelen, of nalaten van appellante het voor de examinerator (of examencommissie) onmogelijk is of is geworden zich een juist oordeel te vormen over diens verworven kennis, inzicht en de vaardigheden.

## 2 Standpunten partijen

- 2.1 Appellante kan zich niet verenigen met het bestreden besluit en voert daartoe, samengevat, het volgende aan:
  - er is door verweerder geen rekening gehouden met de gevolgen van de uit het besluit voortvloeiende studievertraging voor de persoonlijke situatie van appellante;
  - er is geen gebruik gemaakt van AI bij het schrijven van het werkstuk. Het gebruik van onjuiste informatie en foutieve verwijzing naar bronnen biedt onvoldoende bewijs voor het gebruik van Artificial Intelligence (AI). Het sanctiebesluit is op dit punt enkel gebaseerd op vermoedens. De beschuldiging van fraude door het gebruik van AI heeft serieuze implicaties voor de academische integriteit en reputatie van appellante.
  - de opgelegde sanctie voor het gebruik en niet vermelden van het jurisprudentieoverzicht als bron is onevenredig zwaar. Appellante heeft zich onopzettelijk schuldig gemaakt aan plagiaat door het gebruik van het jurisprudentieoverzicht, dat zij van een vriendin heeft ontvangen. Bovendien was appellante in de veronderstelling dat zij het overzicht mocht gebruiken als bron omdat zij van een docent advies had gekregen jurisprudentie te halen uit handboeken of artikelen in plaats van rechtspraak.nl. Nu dergelijke bronnen als secundaire bron worden aangemerkt, dacht appellante dat het jurisprudentieoverzicht hier ook onder viel.
  - het werkstuk is de eerste keer dat appellante een dergelijk wetenschappelijk onderzoeksdocument schrijft, waardoor het per ongeluk plegen van plagiaat of het maken van onjuiste verwijzingen naar onbetrouwbare bronnen redelijkerwijs in de lijn der verwachting ligt. Het betreft bovendien enkel hoofdstuk 4 van het werkstuk waarin plagiaat is geconstateerd. Appellante was niet op de hoogte van het feit dat sommige van de in het jurisprudentieoverzicht genoemde arresten onjuist waren of niet bestonden en realiseert zich dat zij zelf de authenticiteit van de arresten had moeten controleren. Nu

- appellante niet te kwader trouw heeft gehandeld is een beoordeling van onvoldoende of ongeldigverklaring van het specifieke hoofdstuk hier een passendere maatregel.
- bij het nemen van het sanctiebesluit van 19 juni 2023 is enkel rekening gehouden met het feit dat er sprake was van recidive. Verweerder heeft echter onvoldoende rekening gehouden met de toen geldende omstandigheden bij het eerder opgelegde besluit van 25 januari 2022, waarin appellante een berisping heeft ontvangen wegens ongeoorloofde samenwerking. De vervangende opdracht die dit betrof is toen ongeldig verklaard. Appellante moest de vervangende opdracht maken omdat er geen nabespreking was in het toenmalige onderwijsblok. Appellante had geen inhoudelijke stof gemist maar enkel een voorbespreking en een kennismakingsronde. Er bestond voor appellante en medestudenten onduidelijkheid of er mocht worden samengewerkt in de vervangende opdracht. Appellante heeft toen samengewerkt met een medestudent. Toen later bleek dat dit niet was toegestaan, heeft appellante zelf gemeld bij de blokcoördinator per mail dat zij had samengewerkt en een essay ter compensatie geschreven. Verweerder heeft geen rekening gehouden met deze omstandigheden in het sanctiebesluit van 19 juni 2023.
  - de studievertraging die voortvloeit uit het sanctiebesluit d.d. 19 juni 2023 heeft verstrekende financiële en persoonlijke gevolgen voor appellante. Appellante zou voor een volledig jaar collegegeld moeten betalen alleen maar om het werkstuk te herschrijven. Bovendien is het zeer aannemelijk dat appellante dit jaar zou afstuderen. Er staan nog vier vakken open, waarbij voor twee vakken appellante slechts een 4,2 dient te behalen en voor een vak zij tijdens haar eerste resultaat slechts 0,4 punt miste om dit succesvol af te ronden waardoor zij vertrouwen heeft in de herkansing.
  - het belang om zonder studievertraging af te studeren is zeer groot door de persoonlijke omstandigheden van appellante. Appellante is mantelzorger voor een van haar ouders, waardoor zij studie, werk en zorgtaken moet combineren en studievertraging wil vermijden. De situatie van appellante is bekend bij de studieadviseur vanaf het eerste studiejaar. Dit wordt bevestigd door het feit dat appellante geregeld ingedeeld is bij de deeltijdstudenten voor het volgen van bepaalde vakken, nu zij niet in staat was te voldoen aan de aanwezigheidsverplichtingen en studieopdrachten door haar mantelzorgtaken;
  - per 1 september 2023 start appellante bij een kantoor als junior jurist, waarbij een bachelorsdiploma vereist is. Appellante zou deze baan mislopen door het sanctiebesluit, nu zij haar bachelorsdiploma als gevolg hiervan pas volgend jaar zou kunnen behalen.

2.2 Verweerder heeft haar standpunten gehandhaafd en verweer gevoerd. In het bijzonder voert zij, samengevat, het volgende aan:

- primair stelt verweerder dat het wel degelijk aannemelijk is dat fraude is gepleegd door middel van het gebruik van artificial intelligence (AI). Appellante heeft geen plausibele verklaring kunnen geven voor haar vermelding van het Wennex-arrest, dat niet in het jurisprudentieoverzicht staat, waarvan appellante zegt gebruik te hebben gemaakt. Ook heeft appellante bij slechts één van de zeven aangehaalde uitspraken een correcte vindplaats vermeld;
- verder heeft appellante in haar reactie van 16 juni 2023 aangegeven dat zij de authenticiteit van de arresten had moeten controleren. Appellante vermeldt echter wel vindplaatsen van jurisprudentie in het bachelorwerkstuk, terwijl deze niet in het jurisprudentieoverzicht bevinden;
- om voormelde redenen is het niet aannemelijk voor verweerder dat appellante enkel het jurisprudentieoverzicht heeft gebruikt. Het vermoeden bestaat dat appellante de vindplaatsen door ChatGPT of een vergelijkbaar AI-programma heeft laten genereren, hetgeen ook zou verklaren waarom de meeste uitwerkingen/ beschrijvingen van de genoemde jurisprudentie die vermeld wordt, onjuist zijn en een aantal uitspraken zelfs niet bestaat;
- subsidiair stelt verweerder dat ongeacht of appellante gebruik heeft gemaakt van AI bij het schrijven van het bachelorwerkstuk en/of bij het opstellen van het overzicht als beweerde bron bij dit werkstuk, er in ieder geval sprake is van fraude (plagiaat) doordat appellante grote delen uit het overzicht heeft overgenomen zonder naar deze bron te verwijzen. Dit heeft appellante ook erkend in haar reactie van 16 juni 2023. Daarnaast begrijpt

- verweerder hetgeen aangevoerd is in het beroepschrift van appellante zo, dat appellante ook hier erkent dat zij fraude (plagiaat) heeft gepleegd;
- anders dan appellante stelt, is er niet direct zicht op het afronden van de bacheloropleiding. Er zijn meerdere onderdelen (waaronder Juridisch-Academische Vaardigheden III) nog niet behaald. Overigens is appellante uitgesloten van alle hertentamenmogelijkheden in studiejaar 2022-2023 van het onderdeel Rechtsfilosofie (vakcode RR318) vanwege een derde sanctiebesluit d.d. 4 juli 2023 naar aanleiding van door appellante gepleegd plagiaat in een schriftelijk deeltentamen van het betreffende oordeel;
  - het ontbreken van ervaring met schrijven van wetenschappelijk onderzoek doet niet af aan de verantwoordelijkheid van appellante om op een zorgvuldige en correcte manier te verwijzen. Appellante behoort als derdejaars wel degelijk goed op de hoogte te zijn van de regels daaromtrent, nu reeds in B1 bij het onderdeel Juridisch-Academische Vaardigheden I wordt aangevangen met het bijbrengen van de nodige vaardigheden voor het verrichten van onderzoek en het schrijven van (juridische) teksten en in Juridisch-Academische Vaardigheden III in B3 het onderwijs bij uitstek gericht is op onderzoeksvaardigheden. Tijdens bijeenkomsten voor dit vak hebben studenten uitgebreide informatie gehad over het zoeken van bronnen en plagiaat;
  - de omstandigheden rondom het eerdere sanctiebesluit d.d. 25 januari 2022 zijn voldoende meegewogen bij de totstandkoming van het bestreden besluit. Door de eerder opgelegde sanctie mag van appellante worden verwacht dat zij in het vervolg zorgvuldig is bij het schrijven van academische teksten en brongebruik. Het had daarnaast op de weg van appellante gelegen destijds beroep in te stellen tegen het sanctiebesluit van 25 januari 2023 als zij zich daarmee niet kon verenigen.

### 3 Verslag ter zitting

- Ter zitting geeft de gemachtigde van appellante aan dat de spoedeisendheid van het beroep is gewijzigd, door het derde sanctiebesluit van 4 juli 2023 en omdat er tijd is verstreken en 31 augustus 2023 niet meer gehaald kan worden. Appellante zou op 1 september 2023 een baan kunnen krijgen als zij binnen afzienbare tijd zou afstuderen.
- Op de vraag van een lid van het College hoeveel vakken appellante nog moet afronden antwoordt de gemachtigde dat dat hem niet bekend is. Ook is hem niet bekend of appellante inmiddels de baan heeft gekregen.
- Verweerder licht toe dat de beslissing van verweerder proportioneel is, in overeenstemming met de gepleegde fraude. Daarbij wijst ze erop dat voor het vaststellen van de maatregel het gebruik van AI niet is meegenomen, maar dat de herhaling van fraude, en de wijze waarop appellante is omgegaan met de jurisprudentielijst en het verzinnen van bronnen de opgelegde maatregel rechtvaardigt. Het plagiaat is ook toegegeven door appellante.
- Ook wijst verweerder er nog op dat alles erop wijst dat er wel AI is gebruikt. Dat volgt volgens de AI-deskundige o.a. uit het feit dat er geen referenties zijn gebruikt, een AI kan geen referenties opnemen. Een AI kan wel – niet bestaande – bronnen en arresten verzinnen. Een AI kan bestaande namen van arresten gebruiken maar daaraan een onjuiste inhoud toevoegen. Een AI kan geen onderscheid maken tussen juiste en onjuiste feiten.
- Op de vraag of het gebruik van AI altijd als plagiaat of ghostwriting moet worden gezien, antwoordt de AI-deskundige dat dat niet zo is, maar dat studenten wel transparant moeten zijn over het gebruik van AI-systemen. Studenten worden daarover uitvoerig ingelicht.

### 4 Beoordeling College

- 4.1 Het College ziet aanleiding om eerst te bezien of appellante zich schuldig heeft gemaakt aan fraude. Uit artikel 15 Regels volgt dat van fraude sprake is wanneer door handelen, of nalaten van appellante het voor de examinerator (of examencommissie) onmogelijk is, of is geworden zich een juist oordeel te vormen over diens verworven kennis, inzicht en de vaardigheden.

- 4.2 Appellante heeft in hoofdstuk 4 van haar werkstuk citaten opgenomen uit een jurisprudentieoverzicht uit 2021, maar daarbij niet naar de bron verwezen. Als gevolg hiervan is het in het werkstuk niet duidelijk waar er sprake is van overgenomen werk uit het overzicht, dan wel van eigen werk van appellante. Hierdoor is het onmogelijk geworden voor verweerder om zich een juist oordeel te vormen over de kennis, inzicht en vaardigheden, nu niet te achterhalen was of appellante deze tekst zelf had geschreven. De intentie die appellante hierbij had, maakt dit niet anders. Het College volgt verweerder in haar oordeel dat dit kwalificeert als fraude.
- 4.3 Het College stelt voorop dat het gebruik van AI en/of door AI gegenereerde informatie op zichzelf niet verboden gesteld is in de toepasselijke regelgeving. Wanneer het gebruik van AI en/of door AI gegenereerde informatie resulteert in de situatie dat niet langer mogelijk is voor een examiner/examencommissie om een juist oordeel te vormen over de kennis, inzicht en vaardigheden doordat niet te achterhalen valt of een tekst eigen werk is of niet, is er sprake van fraude. Aan de vraag of en in welke mate er sprake is van fraude door het gebruik van AI en/of door AI gegenereerde informatie, komt het College echter niet toe nu vaststaat dat er sprake is van fraude die het gevolg is van het gebruiken van de samenvatting zonder dat hiernaar is verwezen in het werkstuk.
- 4.4 Het is het College niet gebleken dat verweerder het vermoeden van het gebruik van AI c.q. door AI gegenereerde informatie zonder dat appellante dat had aangegeven in het werkstuk, heeft meegewogen in de strafmaat. Anders dan appellante stelt, is er geen sprake van onredelijke, onbillijke of disproportionele strafmaat gezien de feitelijke omstandigheden, zoals de geconstateerde herhaling van fraude.
- 4.5 Ten aanzien van de mate waarin rekening is gehouden met de omstandigheid dat aan appellante eerder een maatregel is opgelegd bij besluit van 25 januari 2022, waarin appellante een berisping heeft ontvangen wegens ongeoorloofde samenwerking, overweegt het College dat het op de weg van appellante had gelegen beroep in te stellen tegen dit besluit als zij zich hier niet in kon vinden. Nu de beroepstermijn voor dit besluit ruimschoots is verstreken, is het besluit van 25 januari 2022 definitief geworden. Het is niet mogelijk om via beroep tegen een later besluit indirect de rechtmatigheid van een eerder besluit waarvan de beroepstermijn is verstreken alsnog aan de orde te stellen, nu dit de rechtszekerheid van partijen zou aantasten.
- 4.6 Op grond van de door verweerder gestelde feiten blijkt dat er niet direct zicht is op het afronden van de bacheloropleiding, doordat meerdere onderdelen nog niet zijn afgesloten. Gelet op de voor appellante geldende uitsluiting van alle hertentamenmogelijkheden voor dit vak in studiejaar 2022-2023 als gevolg van een derde sanctiebesluit van 4 juli 2023, stelt het College vast dat er reeds sprake zou zijn van studievertraging zonder het sanctiebesluit van 19 juni 2023.
- 4.7 Voormelde leidt voor het College tot de conclusie dat het beroep ongegrond moet worden verklaard en het sanctiebesluit gehandhaafd dient te blijven.

5 Uitspraak

Het College verklaart het beroep ongegrond.

Aldus vastgesteld te Rotterdam op 12 oktober 2023 door het College van Beroep voor de Examens van de EUR onder voorzitterschap van XXXXXXXXXXXX, XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX, XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX, XXXXXXXXXXXXXXXX en XXXXXXXXXXXX, in aanwezigheid van XXXXXXXXXXXX, secretaris, en ondertekend door de voorzitter en de secretaris van het college.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX  
voorzitter

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX  
secretaris

Uitspraak zaaknummer 23.088 verzonden op: 30 oktober 2023

Tegen deze uitspraak kan een betrokkene binnen zes weken met ingang van de dag na die waarop deze uitspraak is bekendgemaakt beroep instellen bij het College van Beroep voor het Hoger Onderwijs te Den Haag.

## Juridisch kader

1.1. Artikel 7.12b, tweede lid, WHW bepaalt, voor zover relevant, het volgende:

"2

*Indien een student of extraneus fraudeert, kan de examencommissie de betrokkene het recht ontnemen één of meer door de examencommissie aan te wijzen tentamens of examens af te leggen, gedurende een dor de examencommissie te bepalen termijn van ten hoogste een jaar. Bij ernstige fraude kan het instellingsbestuur op voorstel van de examencommissie de inschrijving voor de opleiding van de betrokkene definitief beëindigen.*

1.2. In de Regels wordt, voor zover relevant, het volgende bepaald:

**\*Artikel 15 Fraude en Wangedrag; verboden**

*Onder fraude wordt verstaan: het handelen of nalaten van een student waardoor het voor de examiner en/of de examencommissie ESL onmogelijk is of is geworden zich een juist oordeel te vormen over de door de examinandus verworven kennis, inzicht en vaardigheden of over de kennis, inzicht of vaardigheden van mede-examinandi.*

[...]

*g. plagiaat plegen, waaronder hier wordt verstaan het voor een werkstuk, scriptie of enige andere vorm van tekst die onderdeel uitmaakt van het onderwijs, een passage ter grootte van meer dan enkele woorden letterlijk of in vertaling overnemen, zonder dit op voldoende c.q. correcte wijze aan te geven door middel van aanhalingstekens of een ander eenduidig typografisch hulpmiddel, zelfs indien een bibliografisch naspeurbare correcte bronverwijzing is opgenomen. Ook een ander in de gelegenheid stellen plagiaat te plegen, wordt aangemerkt als fraude.*

[...]

*Tevens is het niet toegestaan:*

[...]

*i. op enig andere wijze dor bedrieglijk handelen of nalaten het vormen van een juist oordeel omtrent kennis, inzicht en vaardigheden van zichzelf of mede-examinandi geheel of gedeeltelijk onmogelijk te maken.'*

**Artikel 16 Fraude en wangedrag; sancties**

[...]

*Lid 6 – Afhankelijk van de ernst van de gepleegde fraude, herhaalde fraude daaronder begrepen, kan de examencommissie ESL aan de examinandus sancties opleggen, waaronder in ieder geval de volgende:*

*a. berisping;*

*b. ongeldigverklaring van (een gedeelte van) het betreffende tentamen, het werkstuk of de (groeps)opdracht;*

*c. uitsluiting van het desbetreffende (deel)tentamen tot een maximum van één jaar;*

*d. uitsluiting van een of meer door de examencommissie ESL aan te wijzen tentamens;*

*e. het gedurende ten hoogste één jaar niet mogen inleveren van de scriptie, dan wel het vervaardigen van een nieuwe scriptie;*

*f. bij ernstige fraude kan het instellingsbestuur op voorstel van het faculteitsbestuur en de examencommissie ESL de inschrijving voor de opleiding van de betrokkene definitief beëindigen;*

*g. een combinatie van de bovenstaande maatregelen.*

*In het geval van overtreding van artikel 15 (Fraude en wangedrag; verboden) van deze regeling kan het Openbaar Ministerie worden ingeschakeld*

[...]

*Lid 8- Voordat de examencommissie een besluit neemt, stelt zij een onderzoek in naar de toedracht.."*

1.3. In een uitspraak van het CBHO van 15 december 2021 en zaaknr. 2021/056 [r.o. 2.8] is het volgende, voor zover relevant, overwogen:

*"Over de evenredigheid van de oplegde sanctie overweegt het College het volgende. Zoals het College heeft overwogen in zijn uitspraak van 4 februari 2020 in zaak nr. CBHO 2019/113, is de beslissing om een tentamen waarbij frauduleus is gehandeld ongeldig te verklaren een sanctie die strekt tot het wegnemen van de gevolgen van de overtreding. Dit is naar aard een herstelsanctie en geen bestraffende sanctie. Het betoog van appellant komt erop neer dat de sanctie te zwaar is, omdat slechts bij een tentamenvraag sprake is geweest van plagiaat. Naar het oordeel van het College maakt dat de ongeldigverklaring van het gehele tentamen echter niet onevenredig. Het CBE kon dit in redelijkheid beschouwen als passende sanctie om de gevolgen van de overtreding weg te nemen."*